

Ms. 74.

2950/93

ZENEAKADÉMIA

LISZT MŰZEUM

A „Magyar Királyi Operaház

1884-1935-ig" cím alatt e kor történe-
tét írta meg Kereszty István volt ze-
nekritikus.

Megjegyzéseimet szűkebb mes-
gyére szorítom. Csak ama részét veszem
megítélés alá, amely az Opera életét
1905. december 9.-től 1935-ig ismerte-
ti. Ugyanis erről a 30 évről teljesen
tájékozott vagyok, mert „1905. decem-
ber 9.-én lép fel először, mint ösz-
töndijas tag a Lakmé címszerepében
Sándor Erzsi". Így mondja rideg, hiva-

talos módon a cikk, amíg, - hogy
mást ne említsek - Szamosi Elza első
fellépéséről így ír: „egy minden olda-
lu, temperamentumos, elragadó énekes-
nőt is kaptunk az operettől: Szamosi
Elzát, Székelyhidy első fellépéséről
pedig azt írja: „döntő sikerrel”.

Hogy még jobban megszüktsem a
kört, csak arról szólok, e 30 év
alatt Kereszty ur:

I. Kiket tart érdekesnek a királyi
Operában dicséretre? II. Kiket pusztá
felemlítésre? III. Kiket mellőz hall-
gatással?

Külön kell szólnom

IV. Sándor Erzsiről és

V. Szamosi Elzáról.

Kereszty ur kritikáit egyik-

másik operáról, megjegyzésekkel kísé-
ni nincs érkezésem. Kirohanását azon-
ban Erlanger "Tess" /Tessa/ című ope-
rája mellett ideírom. "A londoni con-
vent Garden operaház igazgatósági tag-
ja írja ez időben "Tess" kedves és mű-
vészien dolgozott /!/ zenéjét, de mert
ő báró és bankár, nem hivatásos muzsi-
kus, a sajtó összeesküdött ellene. A
közönség meg hagyta magát orránál fog-
va vezetni". ... Erre - ime - volt
hely cikkében.

És most a dologra:

I.

Kiket tart e harminc év alatt
dicséretre érdemesnek?

Lehetőleg időrendben megyek,
ahogy dicsér a cikk.

"A meleghangu, bensőségesen
éneklő Váradi Margit"

"Nirsy Emilia feltűnést keltő
művészete".

"A bohémlelkű Takács belefek-
tette /!/ egész kedélyét, hatalmas mű-
vészete csak úgy gyujtott".

"A Hegyek alján Környei Béla
felléptével szenzációként hatott."

Székelyhidy Ferenc "döntő si-
kerrel" mutatkozik be.

A Rózsalovag, Oktavián igen jó
kézben volt a szép Dömötör Ilonánál. A
tábornagyné tüneményes volt Sebők Sári,

ragyogó Sophi Sándor Erzsí, Ochs von Lerchenau, a pompás Kornai Richard".

Elragadó "Hamupipőke" volt Kosáry Emmi.

Goduno Borisz "Nagy feladatot ró mindegyik szereplőre. Szemere, Székelyhidy, Rózsa, Kertész, Sebeők Sári stb. derekasan megoldották". Don Quixote, /sic/ "Címszerepét Pilinszky Zsigmond fényes tenorjától /!/ hallottuk". A kékszakállu herceg "Kálmán Oszkár és Haselbeck Olga megtették a magukét". Ariadné Naxosban. "Sebeők Sári és Környei és egész seregük kítőnők voltak". Ebben a "seregükben"

Sándor Erzsí énekelte az operairodalom ZENEAKADEMIA legnehezebb szerepét, Zerbinettát és LISZT remek volt Marsalkó Rózsi komponistája).

Oberon "Székelyhidy, Sebeők, Bársony Dóra joleskodtek". Lavotta szerelme. "Kramor Teréz is elragadó volt". Holt szemek "Felfedeztük benne új drámai szopránunkat - Tihanyi Vil-mát".

Karenin Anna "Medek Anna remek-lése, de Székelyhidy, Pusztay, Szende, Wenczell is pillérei az előadásnak".

Farsangi lakodalom. "Szemere és Sebeők Sári, Medek Anna és Székelyhidy mellett Basilides Mária és Szende, Némethy Ella és Halász Gita segítették diadalra".

II.

Lássuk, kiket sorol fel pusz-
tán, jelzőtlenül a seregből:

[Kacér, Arányi, Fodor Aranka,
Gábor József, Németh Mária, Sándor Má-
ria, Walter Rózi.

III.

Kiket nem tartott érdemesnek,
hogy az Opera 1905-1935. évi művészi
életének történetében nevüket megörö-
kitse.

Az erősebb nemmel kezdem abc.
rendben:

Beck Vilmos
Erdős Richard
Farkas Sándor
Hegedüs Ferenc
Halmos János
Komáromi Pál
Koréh Endre
Laurisin Lajos
Losonczy György
Lendvay Andor
Mihályi Ferenc
Maleczky Oszkár
Pataky Kálmán
Palló Imre
Rösler Endre
Somló József
Svéd Sándor
Székely Mihály
Závodszky Zoltán

~~Adler Adélina~~
Alpár Gitta
Budanovits Mária
Bodó Erzsi
Báthy Anna
Dobay Livia
Flattné Gizella
Feszty Ella
Goda Gizella
Gere Lola
Hajdu Ilona
Huszka Rózi
Maleczky Bianca
Nagy Izabella
Nagy Margit
Orosz Julia
Relle Gabriella

ZENEAKADÉMIA

LISZT MŰZEUM

Réty Eszter
Szántó Lili
M. Szoyer Ilona,
Szabó Lujza,
Tutschek Piroska.

IV.

Sándor Erzsivel, következőkben végez a "történetíró". Ismétlem "december 9-én lép fel először, mint ösztöndíjas tag a Lakmé címszerepében, Ragyogó Sophy". "Antes és Vasquezné, Takács és Sándor Erzsi, Szemere, Arányi, stb. - Téli rege - jeleskedtek". Ez Sándor Erzsi történeti méltatása, amely idő alatt cs. és kir. kamaraénekesnő lett, a Corvin koszoru tulajdonosa, a királyi Opera örökös és tisztelt tagja. Valamint Némethy Ella nem érdemelt többet, minthogy az Opera történetének lapjain az jegyeztetett fel róla: Bükyné és Halász Gitáról: Stanci. Dr. Palló Imre neve, mely fölemlítést sem érdemelt.

V.

A cikk dicséreteinek özönével csak Szamosi Elzát borítja el. "Cso-Cso-Szán a szép Szamosi Elza". Hegyek alján, "Szenzációként hatott Szamosi Elza kiváló alakítása". "Szamosi Elza segítette a Hercegkisasszonyt diadalra". "Takács méltó párja volt Szamosi Elza". A Nyugat Leánya. "Puccini Szamosi Elzától annyira el volt ragadtatva, hogy rábirta szerepé-

Basilides Máriáról, hogy Szemere, Sebők, Medek Székelyhidny "mellet" "támadakozt" a Farsangi Lakodalmat diadalra segítette.

nek Amerikában való kreálására". Nem igaz. **A** tény a következő. A Nyugat Leánya 1912. február hó 29.-én ment /Kereszty összetéveszti a Pillango kisasszony bemutatójával/. Puccini Szamositól nem volt elragadtatva és egy év és egy napra, 1913. március 2.-án következik be Szamosi rettenetes összeomlása. A közönség kifütyüli, ki-pisszegi. 1914. május 15.-én újra fellép. Elesen, de kegyetlen igazsággal írja Sereghy Elemér: "Szamosi Elza szervezett klakkja dacára sem jöhet már számba, játékában egyre vét a vig-játék finomodó stílusa ellen, hangja pedig folyton kisebb és kellemetlenebb". Azután hangjavesztetten 1914. év december 31.-én végleg elbocsájtják. 1924-ben halt meg, mint üzletasszony. 10 évig hallgatott. És mit ír ~~a~~ ~~kieb-~~ ~~rudalt?~~ "Oriási veszteségeket szenvedett az operai világ. Még az évad előtt meghalt Szamosi Elza, a nagyszerű, sokoldalú primadonna."

VI.

Kérdem, mire kell itélni azt,
aki a ~~királyi~~ Opera 1905-1935. évi történetében elsikkasztja Hári János, Székelyfonó, Psalmus Hungaricus, Kurucmese világhírű szerzőjét, - Kodály Zoltánt.-

Most veszem észre, - ezer

bocsánat - tévedtem. Fölemlítette a következőképen. „Radnai előadta egy tucat magyar zeneszerző művét Mosonyi-tó Kósáig”. E tucat alatt érti Kodály Zoltánt.

És - de nem fogják ezt elhinni nekem - nem fordul elő az Operaház történetében a jelenlegi igazgató - 1923 szeptember 1-től vezető főrendező - Márkus László neve sem...

És ifj. Oláh Gusztáv, meg Sergio Failoni?! Ők is eltűntek Kereszty ur saját találmányu süllyesztőjében.

Érthetetlen előttem, hogy

Molnár Imre, aki szakmájának tudósa, **ZENEAKADÉMIA** LISZT MUZEUM izig-vérig zenész, szépséges hangu

énekes, komoly szavu kritikus és ur, hogy hagyta a „Magyar Muzsika Könyv”-ében garázdálkodni Kereszty Istvánt.

Aki a történelmet nem a valóságnak híven írja meg, az ravasz fondorlattal tévedésbe ejti és tévedésben tartja a jelentés az utókort.

És Kereszty ur a Magyar Nemzeti Muzzeum könyvtárának zenei osztályigazgatója volt.

X - X - X - X - X - X - X - X - X - X

Forgatom, forgatom a könyvet, véletlenül a könyv 202-ik oldalára esett tekintetem. Megint Kereszty

neve bosszant. "Nem tudjuk - mondja -
 hogy 1847-ben melyik Garcia kisasszony
 gyönyörködtette apáinkat?" Maria Fe-
 licita Garcia /Malibranné/ meghalt
 1836-ban, Pauline Garcia /Viardotné/
 élt akkor.

Összeállította

Prof. Dr. J. J. Földi

ZENEAKADÉMIA
 LISZT MÚZEUM